

Türkiye'nin Binicilik Turizmi Potansiyelinin İncelenmesi (The Examination of Türkiye's Equestrian Tourism Potential)

* Sedat DEĞİŞGEL ^a

^aMarmaris Tourism Vocational School, Department of Hotel, Restaurant and Catering Services, Tourism and Hotel Management Program, Muğla/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 08.02.2024

Kabul Tarihi: 26.03.2024

Anahtar Kelimeler

Binicilik

Turizm

Kırsal turizm

Alternatif turizm

Keywords

Equestrian

Tourism

Rural tourism

Alternative tourism

Makalenin Türü

Derleme Makale

Öz

Dünya genelinde turizmin gelişmesine paralel olarak talep gören turizm aktivitelerinden birisi de biniciliktir. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'nin sahip olduğu binicilik turizmi potansiyelinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınarak incelenmesidir. Özellikle Türkçe turizm literatüründe binicilik turizminin bağımsız ve bütüncül olarak incelendiği özgün çalışmalar konusunda bir boşluk olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın bu boşluğu dolduracağı ve binicilik turizmi ile ilgili yapılacak farklı araştırmalara kaynak niteliği taşıyacağı düşünülmektedir. Betimsel bir araştırma olan bu çalışmada, belge taraması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Türkçe ve yabancı alan yazın, binicilik ve turizm olguları ekseninde tarama modeli uygulanarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda, Türkiye'nin dünyada binicilik turizminden yüksek gelir elde eden birçok ülkeye kıyasla önemli avantajlara sahip olduğu ancak bu potansiyelin henüz yeterince kullanılmadığı ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra Türkiye'de binicilik turizminin geliştirilmesi ile, coğrafi ve iklimsel koşullar fark etmeksizin Türkiye'nin her bölgesinde on iki ay turizm hareketliliğinin sağlanabileceği, bu sayede ekonomik sorunların ve göç sorununun çözümüne katkı sağlanarak kırsal kalkınmanın doğayla uyumlu sürdürülebilir şekilde artırılacağı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Abstract

In parallel with the development of tourism around the world, one of the tourism activities that is in demand is horseback riding. The main purpose of this study is to examine Turkey's equestrian tourism potential with a holistic approach. It has been observed that there is a gap in original studies examining equestrian tourism independently and holistically, especially in the Turkish tourism literature. It is thought that this study will fill this gap and serve as a source for different research on equestrian tourism. In this descriptive study, documentary scanning method was used. Within the scope of the research, Turkish and foreign literature was examined by applying a scanning model on the axis of horse riding and tourism phenomena. As a result of the study, it was revealed that Turkey has significant advantages compared to many countries in the world that generate high income from equestrian tourism, but this potential has not yet been used sufficiently. In addition, it has been concluded that by developing equestrian tourism in Turkey, 12-month tourism activity can be achieved in every region of Turkey, regardless of geographical and climatic conditions, and thus rural development can be increased in a sustainable manner compatible with nature by contributing to the solution of economic problems and migration problems.

* Sorumlu Yazar

E-posta: sedatdegisgel@mu.edu.tr (S Değişgel)

DOI: 10.21325/jotags.2024.1399

GİRİŞ

Turizm sektörünün büyümesi ve gelişmesiyle birlikte turizm türlerinde ve turistik ürünlerde gittikçe artan bir çeşitlilik söz konusu olmuştur. Dünya genelinde turizmin gelişmesine paralel olarak talep gören turizm aktivitelerinden birisi de biniciliktir. Bir dış mekân rekreasyonu olarak genellikle kırsal turizm, ekoturizm veya macera turizmi gibi turizm türlerinin bir bileşeni ve destekleyicisi şeklinde değerlendirilen binicilik aktiviteleri, - özellikle yabancı literatürde- ayrı bir turizm türü olarak nitelendirilmeye başlanmıştır.

İki canlının bir arada ve uyumlu şekilde hareket etmesi ile gerçekleştirilen binicilik, atın evcilleştirilmesinden bu yana dünya genelinde var olan bir faaliyettir. Binlerce yıldır dünyanın birçok bölgesinde insanlar ve toplumlar için hayati bir öneme sahip olan atlar, özellikle teknolojinin gelişmesi ile birlikte daha çok eğlence ve spor amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Bu sebeple özellikle 20. Yüzyılın başlarından itibaren atlarla yapılacak aktivitelerde de değişimler ve gelişmeler yaşanmış, geleneksel biniciliğin devam ettirilmesinin yanı sıra klasik binicilik tekniklerinin modern tekniklerle harmanlanması ile birçok farklı aktivite ortaya çıkmıştır. Atların yanı sıra eşek, midilli ve deve gibi diğer binek hayvanları da spor ve etkinlik amaçlarıyla kullanılmaya başlanmıştır.

Bir ülkenin turizm potansiyelinin önemli bir bileşeni olan binicilik turizmi, destinasyon tercihiinde önemli bir rol oynayabilmekte, turistlerin tatmin düzeyini ve turizmden elde edilen gelirleri artırmaktadır. Ayrıca çoğunlukla kırsal alanlarda yapılması tercih edilen bir turizm türü olması sebebiyle ülkenin kırsal kalkınmasında önemli ve kilit bir rol oynayabilmektedir. Bu çalışmada da değinileceği üzere, binicilik turizminden yüksek gelir edilmesinin ve kırsal kalkınmaya olumlu katkılar sağlanmasının bu çalışmada da değinileceği üzere dünya üzerinde birçok örneği mevcuttur.

Türkiye’de bulunan turizm merkezlerinin birçoğunda, tamamlayıcı bir rekreasyon unsuru olarak, atlı doğa yürüyüşü, at safarisi (Horse safari), atla terapi vb. farklı isimler adı altında binicilik aktiviteleri gerçekleştirilmektedir. Bu aktiviteler, belirli işletmeler dahilinde yapılmış sınırlı ve yapay alanlarda yapıldığı gibi, deniz kıyıları, akarsular, göller, ormanlık alanlar gibi daha geniş ve doğal alanlarda da yapılabilmektedir. Ancak, binicilik turizminin dünya genelindeki durumu göz önüne alındığında, Türkiye’de bu turizm türünün henüz diğer turizm türlerinden bağımsız olarak ele alınmadığı ve dolayısıyla Türkiye’nin bu turizm türünden henüz yeterince gelir elde etmediği anlaşılmaktadır.

Binicilik turizminin bağımsız bir turizm türü olarak ele alınması ve geliştirilmesi, turizmin çeşitlendirilmesi ve özellikle sürdürülebilir kırsal kalkınmaya daha fazla katkı sağlaması açısından önemlidir. Bunun için öncelikle Türkiye’nin binicilik turizmiyle ilgili doğal alan, altyapı, tesis, tüm hizmetlerle ilgili uzman ve yardımcı iş gücü vb. var olan potansiyelinin ortaya koyulması ve buna paralel olarak özellikle bu turizm türünde yüksek gelir elde eden ülkelerdeki örneklerin incelenmesi faydalı olacaktır.

Kavramsal Çerçeve

Binicilik turizmi olgusunun nerede ve ne zaman başladığıyla ilgili net bir bilgi olmayıp, 1950’li ve 1960’lı yıllarda Avrupa, Kuzey Amerika veya Avustralya’da başladığı yönünde yeni ve farklı görüşler mevcuttur. Ancak konuyla ilgili araştırmacılar, tedarikçiler ve kurumlar arasındaki diyaloglar, binicilik turizminin belirli bir tanımının yapılmaya başlamasını sağlamıştır. Binicilik turizmi ile ilgili ilk tanımlar, bu turizm türünü at sırtındaki bir turistik faaliyete indirgemiş olsa da günümüzde binicilik faaliyetlerinin çeşitliliği ve turizmin küresel tanımını birleştiren

çağdaş tanımlar yapılmaktadır. Dolayısıyla binicilik turizmi, doğa turizmi, macera turizmi, kırsal turizm, spor turizmi, kültürel miras turizmi gibi turizm türlerini de içeren geniş bir turizm yelpazesine doğrudan dahil edilebilir. Doğa ve macera turizmi, küresel ölçekte en hızlı gelişmeyi yaşayan turizm alt segmentlerini temsil etmesi açısından özellikle önemlidir (Chevalier, 2015: s.116).

Fransa Turizmi Geliştirme Ajansı (Agence De Développement Touristique De La France), binicilik turizmini “bir kişinin, sürekli ikamet ettiği yerin dışında, en az 24 saat, en çok 4 ay süre ile atlar, midilliler ve eşeklerle bağlantılı yaptığı her türlü boş zaman etkinliği” olarak tanımlamaktadır. Binicilik turizmi, binicilik geleneğinin ve soyut mirasın korunması ve geliştirilmesinin yanı sıra, destinasyon çekiciliğine, bir bölgenin kimliğini oluşturan imaj ve nitelikleri sağlanmasına, ulusal ve yerel kimliğin tanıtılmasına katkıda bulunur (ATOUT, 2011: s.17). Atlarla yapılan tüm sanatsal faaliyetler, uygulamalar, yarışmalar ve festivaller de binicilik turizmi kapsamına girmektedir. Bu sebeple söz konusu faaliyet ve uygulamaları izleyen yerli ve yabancı izleyiciler de "turist" olarak değerlendirilmektedir (Koçkar, vd, 2018).

Binicilik, doğa ve hayvan sevgisini içinde barındıran bir yaşam biçimi olarak görülmektedir. Atların ve insanların birbirlerini tamamlayarak uyumlu bir şekilde hareket etmeleri, izleyiciler üzerinde bıraktığı etki sebebiyle sanatsal bir faaliyet olarak da nitelendirilmektedir. Ayrıca binicilik, hem atın hem de binicinin beceri ve gücüne bağlı bir süreç olarak evrensel gerçeklerden tümüyle yararlanan ve sürekli olarak gelişim içerisinde olan bir bilim olarak da tanımlanmaktadır. Tarih boyunca birçok medeniyet, atlarla biniciler arasındaki uyum ve estetiğe bağlı olan birçok etkinlik düzenlemiştir. Binicilik, Türkler’in de ata sporlarından birisi sayılmaktadır. Sanat ve endüstrinin yanı sıra bilimin de bir dalı olan binicilik, zihinsel ve duygusal açıdan sağlıklı bireylerin yetişmesi ve toplum dayanışması için etkin bir araçtır (Beceran, 2023: s.14).

Binicilik turizmi, dünya üzerindeki kültürel çeşitliliğe rağmen, faaliyet sayısının fazla olması ve aynı zamanda deniz, dağ, orman, kent vb. birçok farklı alanlarda yapılabilmesi sebebiyle büyüyen ve ülke ekonomisini destekleyen ortak bir çekicilik faktörüdür. Faaliyet alanının genişliğine paralel olarak, sivil toplum kuruluşları, yerel ve ulusal yöneticiler, altyapı konusunda ve teknik konularda uzman kişi ve kurumlar, tur operatörleri ve seyahat acenteleri, konaklama işletmeleri, binicilik merkezleri, at yetiştiricileri ve at bakım uzmanları, binicilik ekipman tedarikçileri vb. çok geniş bir paydaş yelpazesini de birlikte harekete geçirmektedir (Bailleux, 2020: s.40).

Binicilik turizmi, diğer rekreasyon temelli turizm aktiviteleri gibi fizik ve ruh sağlığının iyileştirilmesi, sosyalleşme, kişisel yetenek ve becerilerin geliştirilmesi, iş hayatındaki verimliliğin artırılması vb. özellikleri ile insanları mutlu eden ve toplumu bütünleştirici bileşenlere sahiptir. Doğa sevgisinin yanı sıra, şehir yaşamının etkilerinden ve ailevi problemlerden uzaklaşma, fiziksel egzersizler yapma, yeni insanlarla tanışma, yeni ilişkiler kurma, yeni yetenekler kazanma gibi istekler de insanları aktif bir rekreasyon aracı olarak binicilik turizmine yönlendirebilecek unsurlardan bazılarıdır (Sarıbaş, 2017: s.114).

Dünya’da Binicilik Turizmi

Dünya genelinde binicilik sektöründen yıllık 300 milyar dolar civarında gelir elde edilmekte ve yaklaşık 1,6 milyon kişi bu sektörde tam zamanlı olarak çalışmaktadır. En çok gelir elde eden ülkeler 102 milyar dolar gelir ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve 16 milyar dolar gelir ile Kanada’dır. ABD ve Kanada’da toplam 460 bin kişi binicilik sektöründe çalışmaktadır. Birleşik Krallık da dahil olmak üzere Avrupa ülkeleri ise yıllık 140,5 milyar dolar

gelir elde edilmekte ve bu ülkelerde 485 bin kişi binicilik sektöründe tam zamanlı olarak çalışmaktadır. ABD ve Kanada'da 9,2 milyon, Avrupa ülkelerinde ise 6,9 milyon at binicilik sektöründe kullanılmaktadır (EBA, 2023).

1975 yılında Fransa'nın önderliği ve Belçika, İsviçre ve İtalya'nın katılımı ile "Dünya Binicilik Turizmi Federasyonu" (FITE) kurulmuştur. Federasyonun temel amacı, dünya çapındaki tüm ulusal binicilik turizmi örgütlerini bir araya getirmek, onları temsil etmek, eylemlerini koordine etmek ve bu sayede biniciliğe ilişkin tüm turistik faaliyetlerin geliştirilmesine katkıda bulunmaktır. Federasyonun merkez idare ofisi Fransa'nın Lamotte-Beuvron şehrinde yer almaktadır. (Fransız Binicilik Federasyonu da aynı şehirde yer almakta ve iki kuruluş aynı binada faaliyet göstermektedir). Günümüzde Almanya, Suudi Arabistan, Avusturya, Belçika, Kanada, Çin, Fildişi Sahili, Danimarka, İspanya, Fransa, Gürcistan, Birleşik Krallık, İrlanda, İtalya, Kazakistan, Lüksemburg, Hollanda, Polonya, Portekiz, Romanya, İsveç, İsviçre ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere FITE'ye üye 23 ülke vardır (FITEa, 2023).

Binicilik turizmi FITE'ye üye olan ülkelerle sınırlı değildir. Dünyanın bir çok ülkesinin binicilik turizmini bağımsız bir turizm türü olarak değerlendirdiği ve bu turizm türünden daha çok gelir elde etmek için yeni politikalar geliştirdiği ve önemli yatırımlar yaptığı görülmektedir. Özellikle biniciliğin kültürel mirasın bir parçası olarak kabul edildiği ve binicilik kültürünün önemli olduğu ülkeler, aynı zamanda cazibeli destinasyonlara sahip olan ve bu sebeple binicilik turizmine katılmak isteyen turistlerin tercih ettiği ülkeler olarak da karşımıza çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'nın yanı sıra Fransa, İzlanda, İspanya, Macaristan ve Avustralya, binicilik turizminden en çok gelir elde eden ve bu alanda en gelişmiş ve modern ülkeler olarak sayılabilir. Bu ülkelerin yanı sıra günümüzde münferit seyahat eden yerli- yabancı turistlerin ve tur operatörlerinin de katkılarıyla bu alanda yeni destinasyonların ortaya çıktığı görülmektedir. Moğolistan, Arjantin, Fas, Ürdün, Güney Afrika gibi ülkeler, günümüzde binicilik turizminde gelişme gösteren ülkelerden birkaçıdır (Bailleux, 2020: s.40).

Dünya genelinde birçok ülke, binicilik turizminin özellikle sürdürülebilir kırsal kalkınma açısından önemini uzun yıllar önce fark ederek bu alanda planlı ve kurumsal çalışmalar başlatmışlardır. Dünyanın en çok turist çeken ülkelerinin başında gelen Fransa, 1960'lı yıllardan bu yana yaptığı kurumsal çalışmalar, yatırımlar ve düzenli tanıtımlar ile binicilik turizminde de başı çeken ülkelerdir birisidir. Fransa, binicilik turizmi konusundaki bir çok uygulaması ile bu konuda örnek teşkil edecek bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fransız Binicilik Turizmi Derneği, 1963 yılında kurulmuş ve Fransız Binicilik Turizmi Delegasyonu haline gelene kadar 1987 yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. Kendisinden önceki kuruluşların vekili olan Fransız Binicilik Turizmi Komitesi, 2000 yılından bu yana atla ilgili turizm faaliyetlerini geliştirmek ve teşvik etmek için çalışmaktadır. Her yıl bir milyondan fazla kişinin Fransa'daki binicilik turizmi faaliyetlerine katıldığı belirtilmektedir. Yapılan araştırmalar, Fransa iç turizm hareketliliğine de çok yüksek bir katkı sağlayan binicilik turizmine Fransız vatandaşlarının da %53 oranla katılmak istediğini ortaya koymuştur. Fransa'da binicilik turizmiyle ilgili bazı önemli bilgiler aşağıdaki sıralanmıştır (Blache & Lecomte, 2023):

- Fransa genelinde 400 binicilik turizmi merkezi ve 2.500 binicilik kurumu ve/veya derneği, her yıl bir milyondan fazla kişiye hizmet vermektedir. Binicilik parkurlarının geçtiği çok sayıda bölge, konaklama ve yiyecek-içecek hizmetleri başta olmak üzere turistlerin yaptığı alışveriş ve ziyaret ettikleri turistik yerler aracılığıyla binicilik turizminin ürettiği ekonomik faydalardan yararlanmaktadır. Binicilik turizmi, kırsal

bölgelerdeki faaliyetlerin bir parçası haline gelmiş ve uygulandığı alanların korunmasına ve geliştirilmesine yardımcı olmuştur.

- Fransa’da binicilik turizmini geliştirmek adına yoğun tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu faaliyetlerin en önemlilerinden biri, 1961 yılından bu yana düzenlenen “Equirando Festivali”dir. “Ulusal Binicilik Eğlence ve Sürüş Günü” (Journée Nationale de l’Attelage de Loisir) temasıyla Nisan ayında düzenlenen festivale her yıl Fransa’dan ve dünyanın bir çok ülkesinden binlerce binicilik turkunu katılmaktadır.
- Fransız Binicilik Turizmi Komitesi, her yıl Eylül-Ekim ayları arasında gerçekleştirilen “Sürdürülebilir Kalkınma Haftası”nın (Semaine du développement durable) en önemli paydaşlarından birisidir. Ayrıca komite tarafından binicilik turizmi meraklılarına yönelik üç ayda bir L’Estafette isimli bir dergi ve binicilik turizmi kuruluşlarının listelendiği Cheval Nature isimli bir katalog yayınlamaktadır.
- Fransa genelinde binicilik parkurlarını gösteren haritalar hazırlanmıştır. Bu haritalar, binicilik turizmine katılmak isteyenlerle bilgi vermek amacıyla basılı veya elektronik olarak paylaşmakta ve gerek görüldüğünde güncellenmektedir. Turist rehberleri de turların gerçekleştiği bölgelerin turistik özelliklerinin yanı sıra topoğrafyaları konusunda da uzmanlaşmışlardır. Gezintiler sırasında karşılaşılan eksikliklerin turistler aracılığıyla yetkililere bildirilmesi için elektronik platformları oluşturulmuştur. Turistler tanıtım programlarında bu platformlarla ilgili bilgilendirilmektedir.
- En kaliteli binicilik turizmi hizmetlerinin tanımlanması için iki federal etiket oluşturulmuştur. Centre de Tourisme Equestre etiketi, binicilik turizmi faaliyetlerinin organizasyonunda uzmanlaşmış binicilik kuruluşlarının tanımlanması için kullanılmaktadır. Kapalı ve açık alanlarda atlar ve midilliler kullanılarak yapılan en az bir gece konaklamalı organizasyonları düzenleyen kuruluşlar ise Cheval Etape etiketi ile tanımlanmaktadır.

FITE’ye üye olmadığı halde binicilik turizminin ön plana çıktığı ve turizm gelirleri içerisinde binicilik turizminin önemli bir orana sahip olduğu ülkelerden bir diğeri İzlanda’dır. İzlanda uzun yıllardır binicilik turizmi konusunda yapılan çalışmalar neticesinde bu alanda ciddi gelişmeler göstermiştir.

İzlanda turizm endüstrisinin en önemli gelir kalemlerinden birisi binicilik turizmidir. Yabancı turistler bu amaçla yıl boyunca İzlanda’yı ziyaret etmektedir. Yüksek sezonda yabancı turistlerin %18’i, sezon dışında ise %15’i binicilik faaliyetlerine katılmak amacıyla İzlanda’ya gelmektedir. Kamusal söylemlerde atların İzlanda’yı bir turizm ülkesi olarak tanıtımındaki rolünden sıklıkla bahsedilmektedir. İzlanda atı, yabancı ziyaretçi beklentilerini şekillendiren ve tanıtım görsellerinde kullanılan ikonlardan biridir. At türlerinin özelliklerinin yanı sıra, binicilikle ilgili tesisler de ilgiyi artırmaktadır. İzlanda kırsal turizmi açısından oldukça önemli olan binicilik turizminde, özellikle at ırklarının boyut, mizaç ve yürüyüş farklılıklarından faydalanılmaktadır. İzlanda atlarının özellikleri ve tarihçesi hakkında bilgi verilmesi ve atlarla ilgili alanların ziyaret edilmesi, İzlanda turizminin ayrılmaz bir parçasıdır. Atlar, bir yarış aracı olmaktan ziyade, bir seyahat arkadaşı olarak görülmektedir. Turistlerin geleneksel olarak kabul edilen ve yerel topluluklar tarafından hala kullanılan yöntemlerle seyahat etmesi, kültürel çatışma riskini azaltmaktadır. İzlanda’da binicilik turizmiyle ilgili diğer bazı özellikler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Helgadóttir, 2006:537):

- Turistlerin binicilikle ilgili deneyimlerine göre (acemi, orta, ileri düzey vb.) hazırlanmış tur programları vardır. İzlanda'da binicilik turizminde kullanılan atlar farklı disiplinlere göre eğitilmiştir. Bu sebeple turistler istedikleri hız veya stilde (yürüyüş, tempolu, süratli, dörtnala vb.) ata binebilmektedir. Hiç binicilik deneyimi olmayan turistler tur başlangıçlarında eğitim programlarına katılmaktadır. Bu sayede turistlerin kısa sürede atlara adapte olması ve güvenli şekilde turu tamamlamaları sağlanmaktadır.
- İzlanda 2001 yılında İzlanda atını, İzlanda'ya özel bir tür olarak tescil etmiştir. Binicilik turizminde kullanılmak üzere 74.000 atın beslenme ve bakımı yıl boyu sağlanmaktadır. İzlanda'nın binicilik turizmindeki başarısı ve tanınmışlığı sebebiyle diğer ülkelerden İzlanda atlarına yüksek bir talep oluşmuştur. Bu sebeple ihraç amacıyla da at yetiştirilmektedir. İhraç edileceklerle birlikte at sayısı 2006 yılına gelindiğinde 130.000'e ulaşmıştır.
- Özellikle Temmuz ve Ağustos ayları binicilik turizmine en çok talebin olduğu aylardır. Turistler, isteklerine göre kısa veya uzun süreli tur programlarına katılabilmektedir. Özellikle araç trafiğinden uzak bölgelerin tercih edildiği turlarda, turist sayısından çok daha fazla at bulundurulmaktadır. Örneğin 10 binicinin katıldığı birkaç günlük tur sırasında, yol yorgunluğunu önlemek için 30 ila 40 at bulundurulmakta ve ihtiyaca göre turistlerin bindiği atlar değiştirilmektedir. Turistlerin binmediği atlar ise gruptan ayrılmadan uzmanların kontrolünde serbest şekilde koşmakta ve turistler için güzel manzaralar oluşturmaktadır.

İzlanda'da ata binmenin yanı sıra atları ve farklı at türlerini keşfetmek temalı tanıtım ve pazarlama programları uygulanmaktadır. Turistlerin atlar ve atların yaşadığı bölgeler hakkında bilgilendirilmesi, turistlere gelişmiş binicilik becerileri ve atı idare etme konusunda özgüven kazandırmak, tur grubu, atlar ve yerel halk arasında etkileşimi sağlamak, İzlanda'da yer alan binicilik turizmi işletmelerinin temel pratikleri olarak sayılabilir (Helgadóttir, 2006: s.546).

Binicilik turizminin ülke turizmi açısından oldukça önemli olduğu bir diğer Avrupa ülkesi ise İtalya'dır. Günümüzde dünyanın en çok turist çeken ülkelerinden biri olan İtalya'da 1950'li yıllarda başlayan tarım krizi, milyonlarca İtalyan vatandaşının köylerini terk ederek göç etmesine sebep olmuştur. Tarımın yanında turizm faaliyetlerinin de önemli olduğu saptanarak göç sorununa çözümler üretmek amacıyla, "Ulusal Tarım ve Turizm Derneği" kurulmuştur. Tarımın tek başına göçün önüne geçemeyeceği düşünülerek, evlerin kiralanması ve yöresel ürünlerin satışı gibi turistik hizmetlerin, tarımın yanı sıra ikincil faaliyetler olarak göçün önüne geçeceği öngörülmüş ve bunun için bir yol haritası çizilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda kırsal turizm canlandırılmış, köy evleri kiralanmaya ve yeni evler yapılmaya başlanmış ve süreçte ortaya çıkan binicilik kulüpleri, İtalya'da kırsal turizmin gelişmesine çok büyük katkı sağlamıştır. İtalya'da 2019 yılı itibariyle binicilik hizmeti veren 1412 çiftlik bulunmaktadır ve bu çiftlikler genellikle aile işletmeleridir (Yalçın, 2022: s.98).

Bir diğer Avrupa ülkesi olan Çek Cumhuriyeti de, özellikle 2000'li yılların başından itibaren binicilik turizminin hızla geliştiği ve örnek uygulamalara sahip bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. 2003 yılında Güney Bohemya Bölgesi'nde binicilik tesisleri ve parkurlarının oluşturulması için yapılan teorik ve teknik çalışmalar sonucunda, binicilik turizmi önce Güney Bohemya'da, daha sonra da ülke genelinde hızla gelişmeye başlamıştır. Günümüzde Çek Cumhuriyeti'nde binlerce kilometrelik binicilik parkurları oluşturulmuştur. Ayrıca atların ve binicilerin konaklama ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bu parkurlar üzerinde yüzlerce istasyondan oluşan bir ağ kurulmuştur. İstasyonlarda, konaklamanın yanı sıra binicilik eğitimi ve veterinerlik hizmetleri de verilmektedir.

Organizasyonlar, farklı bölgede faaliyet gösteren tur operatörleri ve sivil dernekler tarafından gerçekleştirilmektedir (Lehocká, 2016: s.35). Binicilik turizminde gelişme gösteren ve özellikle FITE'ye üye olan ülkelerde de genellikle bu bölümde örnek olarak verilen Fransa, İzlanda, İtalya ve Çek Cumhuriyeti'ne benzer uygulamaların yapıldığını belirtmek gerekir. FITE tarafından belirlenen standartların ve kabul edilen ilkelerin de bu duruma etki ettiği söylenebilir (FITEb, 2016).

Dünya genelindeki örnekler incelendiğinde, binicilik turizminin gelişmiş olduğu Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, İngiltere, Almanya, Hollanda gibi ülkelerde, engellilere dönük binicilik aktivitelerinin ve kısaca “atla terapi” olarak tanımlanabilecek olan “Hippoterapi” etkinliklerinin de yaygın olduğu görülmektedir. Hippoterapi, atların ritmik hareketleri ve vücut sıcaklığının, insanların merkezi sinir sistemi üzerindeki iyileştirici etkilerinden faydalanılması üzerine yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Engellilerin ve bu tedavi yöntemine uygun olan diğer hastaların tedavi edilebilmesi amacıyla birçok ülkede hippoterapi merkezleri ve engelli binicilik federasyonları kurulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri Para-Binicilik Federasyonu (USPEA), Kuzey Amerika Engelliler Binicilik Federasyonu (NARHA), İngiltere Engelli Binicilik Federasyonu (RDA) bu federasyonlardan bazılarıdır. Günümüzde sadece Amerika Birleşik Devletlerinde 600'den fazla hippoterapi merkezi bulunmaktadır (Köseman & Şeker, 2015).

Türk Biniciliğinin Tarihçesi

Binicilik tarihi, insanoğlunun atı evcilleştirmesi ile başlayan binlerce yıllık bir süreçtir. İnsanoğlu atı evcilleştirmeden önce sığır ve deve gibi başka hayvanlarını yük ve insan taşımak için kullanmıştır. Ancak atın evcilleştirilmesi diğer hayvanlardan farklı olarak özel bir teknik gerektirmiş ve atın evcilleştirilmesi ile binicilik de icat edilmiştir. Bu sebeple atın evcilleştirilmesi ile binicilik tarihinin aynı zamanda başladığı söylenebilir. Atın evcilleştirilmesi, ilk bulgulara göre M.Ö. 3.000'li yıllarda gerçekleşmiştir. Bu bulguları destekleyen ilk at kemiği kalıntılarına Aral Gölü'nün kuzeyinde rastlanmıştır. Ural Nehri'nin batısında ise M.Ö. 2.000'li yıllara ait at kemikleri bulunmuştur. Atın gem takılarak sürüldüğü ve kullanılan gemin atın dişlerinde iz bıraktığı bilgisinden hareketle, binicilik tarihinin daha net şekilde ortaya konması için at dişleri üzerindeki izler araştırılmıştır. Bu araştırmalar sonucunda ata binmenin M.Ö. 4000-3500 yılları arasında Ukrayna bozkırlarında başladığı bilgisine ulaşılmıştır (Baskıcı, 1998: s.88).

Fransız doğabilimci Count De Buffon (1707-1788), atın evcilleştirilmesinin insanlık tarihinin en soylu fethi olduğunu belirtmiştir. Bu önemli başarının tarihte ilk kez Türkler tarafından gerçekleştirildiğini belirten görüşler mevcuttur. Alman tarihçi Wolfram Eberhard (1909-1989), “Çin Tarihi” isimli eserinde, atların ilk kez M.Ö. 4 binli yıllarda Türkler tarafından evcilleştirdiğini belirtmiştir. Antropolog Wilhelm Koppers (1886-1961) de benzer görüştedir (Ünver, 2006: s.5).

Prof.Dr. Wilhelm Koppers, Türk Tarih Kurumu tarafından 1941 yılında yayınlanan “Etnolojiye Dayanan Cihan Tarihinin Işığında İlk Türklük ve İlk İndo-Germenlik” isimli makalesinde, atın ilk olarak evcilleştirilmesinin ve bununla birlikte atlı çoban kültürünün yaratılmasının, anavatanı İç Asya olan Türklere kesin olarak atfedilebileceğini belirtmiştir. Koppers'e göre bu başarı insanlık tarihinde bir kez gerçekleşmiştir. Bu başarı, kavimlerin ve kültürlerin gelişmesinde son derece önemli sonuçlar doğurmuştur. Büyük devletlerin kurulması da bu sayede gerçekleşmiştir. Koppers'e göre, günümüzde bir çok ırkın atası olduğu kabul edilen ilk Hint-Avrupa kavimleri (İndo-Germenler) at ve atlı çoban kültürü ile ilgili başlıca bir çok unsuru Türklere borçludur (Koppers, 1941: s.471).

Anavatanları Orta Asya olan Türkler, yaşadıkları bölgenin iklim şartlarına uygun şekilde hareket etmek ve genellikle hayvancılıkla uğraşmakta oldukları için, mevsimlere göre farklı bölgelere hareket ederek hayvanlarına uygun mera alanları ve içme suyu bulmak zorundaydılar. Bu zorunluluklar Türkleri daha hızlı ve güçlü araçlar bulmaya itmiş ve atın evcilleştirilmesi sayesinde ekonomik ve sosyal yaşamda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Türklerin, insan ve yük taşımanın yanı sıra atlardan elde edilen ticari ürünleri kullanarak ve özellikle Çin'e at ihraç ederek yüksek miktarda ticari gelir elde etmişlerdir (Kafesoğlu, 1991: s.26).

Orta Asya'dan Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasına kadar geçen binlerce yıllık süreçte, gerek ekonomik ve sosyal yaşamda, gerekse askeri alanda atlar ve binicilik Türkler için oldukça önemli bir yer tutmuş ve bu durum başta edebi metinler ve musiki olmak üzere Türklerle ait birçok sanat dalına da yansımıştır. Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde, dünya genelinde başlayan modern ve teknolojik gelişmeler, binicilik tekniklerinin ve atlarla yapılan faaliyetlerin de modernleşmesinin yolunu açmıştır.

Osmanlı Devleti'nde ilk kez, Islahat Fermanı'nın da yayınlandığı 1856 yılında düzenli olarak yarışları organize edilmeye başlanmıştır. Bu amaçla İzmir'de kurulan Smyrna Races Club (İzmir Yarış Kulübü) bünyesinde her yıl Paskalya günlerinde yarışlar düzenlenmiş ve bu gelenek I. Dünya Savaşı'na kadar devam etmiştir. Spora düşkünlüğü ile bilinen Osmanlı sultanı Abdülaziz döneminde'de (1861-1876), İstanbul'un Kağıthane semtinde at yarışları düzenlenmiştir. Aynı dönemde Samsun, Manisa ve Diyarbakır'da da at yarışlarının düzenlendiği bilgisi de mevcuttur. 1909 yılına gelindiğinde ise, at yarışlarının ve at yetiştiriciliğinin kurumsallaşması amacıyla "Osmanlı Jokey Kulübü" kurulmuştur. Bu kulübün faaliyetleri hakkında yeterli bilgi olmasa da, Sadrazamlık yapmış olan Sait Halim Paşa'nın bir dönem kulüp başkanı olarak da görev yaptığı bilinmektedir (TJK, 2023).

Türkiye'de modern binicilik eğitiminin kökenleri ise, 1911 yılında Mahmut Şevket Paşa'nın emri ile kurulan Söğüt Binicilik ve Tatbikat Okulu'na dayanmaktadır. Bir Fransa ziyareti sırasında Saumur şehrinde bulunan Ulusal Binicilik Okulu'nda (L'École Nationale D'équitation) incelemelerde bulunan Osmanlı Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa, Türk süvarilerinin de askeri reform kapsamında benzer çalışmalarda bulunmasını istemiştir. Bu sebeple o zamanki adıyla Makriköy'de (Bakırköy) "Söğüt Binicilik ve Tatbikat Okulu" açılmıştır. Osmanlı Devletinin Almanya ile olan yakın ilişkileri ve Almanların da Fransızlara benzer şekilde binicilikte modern ve başarılı olmaları sebebiyle okul müdürü olarak binicilik ve süvarilik uzmanı bir Alman yarbay görevlendirilmiştir (Bal, 2022: s.70).

Cumhuriyetin ilan edildiği 1923 yılında, Söğüt Binicilik ve Tatbikat Okulu'nun devamı niteliğinde sayılabilecek Türkiye Binicilik Federasyonu kurulmuştur. Türkiye 1932 yılında Uluslararası Binicilik Federasyonu (FEI) üyesi olmuştur. 1933 yılında Türkiye'de ilk kez binicilik karşılaşması düzenlenmiştir. 1936 yılında Berlin Olimpiyatları'na katılan Türkiye, ilk olimpiyat denemesinde Yüzbaşı Cevat Kula'nın bindiği "Çapkın" isimli atla altıncı olmuştur. 1938 yılına gelindiğinde İtalya, Almanya, Türkiye, İrlanda ve Romanya'nın katılımı ile gerçekleştirilen ve "Mussolini Uluslar Kupası" adı verilen uluslararası turnuvada Türkiye, Cevat Kula, Saim Polatkan, Eyüp Öncü ve Cevat Gürkan'dan oluşan binicileri ile ilk kez uluslararası bir turnuvada birinci olma başarısı göstermiştir (TBF, 2023).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün de biniciliğe ve at yarışlarına ilgi duyduğu bilinmektedir. Atatürk, henüz 1920 yılında Ankara tren istasyonu yakınında bulunan 1600 metrelik bir pistte ilk kez at yarışları düzenlemiştir. Cumhuriyetin kurulduğu 1923 yılında ise Türkiye'de at ırkının ıslahı için

hazırlanan bir kanun Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmuştur. 1926 yılında “Yüksek Yarış ve Islah Encümeni” kurularak, at yarışlarının tek bir otoriteye devredilmiştir. 1927 yılında Mustafa Kemal Atatürk adına (günümüze kadar kesintisiz her yıl düzenlenecek olan) “Gazi Koşusu” ilk kez düzenlenmiştir. 1948 yılında Yüksek Yarış ve Islah Encümeni kapatılarak geçici bir yarış komitesi kurulmuş ve modern bir jokey kulübü kurma çalışmaları başlamıştır. 1950 yılında ise günümüze kadar faaliyetlerini geliştirerek sürdürmüş olan Türkiye Jokey Kulübü kurulmuştur (TJK, 2023).

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'nin sahip olduğu binicilik turizmi potansiyelinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınarak incelenmesidir. Bu kapsamda, binicilik turizminin ve bu turizm türünün farklı bileşenlerinin tanımlanması, Türkiye'de binicilikle ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar ile bunların faaliyetlerinin ortaya koyulması, dünya genelinde binicilik turizminin mevcut durumunun incelenmesi ve Türkiye'de binicilik turizminin geliştirilmesi yönünde öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Turizmin diğer türleri ile ilgili birçok araştırma yapılmasına karşın binicilik turizmi ile ilgili yeterli akademik çalışmalar yapılmadığını belirtilmektedir (Kline vd. 2015: s.80). Buna ek olarak bu turizm türünün geliştirilmesi, özellikle yerel toplumlar için sürdürülebilir bir seçenek olmasının sağlanması, konuyla ilgili planlamaların yapılması, paydaşların katılımı ve gerekli eğitim faaliyetleri için konuyla ilgili araştırmaların yapılmasının kritik bir önem taşıdığını kaydetmişlerdir.

Özellikle Türkçe turizm literatüründe binicilik turizminin bağımsız ve bütüncül olarak incelendiği özgün çalışmalar konusunda bir boşluk olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın bu boşluğu dolduracağı ve binicilik turizmi ile ilgili yapılacak farklı araştırmalara kaynak niteliği taşıyacağı düşünülmektedir. Betimsel bir araştırma olan bu çalışmada, belge taraması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Türkçe ve yabancı alan yazın, binicilik ve turizm olguları ekseninde tarama modeli uygulanarak incelenmiştir.

Türkiye'nin Binicilik Turizmi Potansiyeli

Binicilik turizminin tanımı ve dünya üzerindeki örnekler incelendiğinde, bu turizm türünün oldukça geniş bir uygulama alanı olduğu, belirli bir alanla, belirli iklim koşulları veya coğrafi özelliklerle sınırlanmadığı, açık ve kapalı alanlarda, farklı iklim koşullarında ve çok farklı özelliklere sahip coğrafi alanlarda yapılabildiği görülmektedir. Ancak ormanlık alan, deniz ve göl kenarı gibi açık alanlarda yapılan binicilik turizmi faaliyetlerinin daha uzun süreli yapılabildiği bilinmekte, ülke genelinde bu amaçla rotalar ve istasyonlar oluşturulmakta ve özellikle kırsal kalkınmayı destekleme amacıyla binicilik faaliyetleri organize edilmektedir. Bu durum Fransa, Hollanda, İspanya, ABD gibi ülkelerde bulunan ve Uluslararası Binicilik Turizmi Federasyonu tarafından tavsiye edilen rotalar incelendiğinde daha net anlaşılmaktadır. Söz konusu rotalar genellikle ormanlık alanlar, deniz kıyıları, göl ve nehir kenarları, dağlık alanlar, kalabalık bölgelerden uzak köyler ve tarihi yerleri kapsamaktadır (FITEc, 2023). Bu sebeple Türkiye'nin binicilik turizmi potansiyelinin öncelikle doğal alanların özellikleri ile ilgili olduğu söylenebilir.

Türkiye'nin yüzölçümü 780.576 km²'dir (TÜBİTAK, 2023). Türkiye'nin orman alanı ise 2021 yılı itibari ile 23 milyon 110 bin hektardır. Bu alan, Türkiye'nin yüzölçümünün %29,6'sı kadardır. (Ağaç tepelerinin %11 ila %100 oranında örttüğü ormanlar “normal kapalı orman” olarak, bu oranın %11'in altında olduğu ormanlar ise “boşluklu kapalı orman” olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'deki ormanlık alanların %58'inin normal kapalı, %42'si ise seyrek

örtülü veya örtüsüz (boşluklu kapalı) olduğu belirlenmiştir) (ÇŞİDBa, 2023). Binicilik turizmi açısından dünyanın önde gelen ülkelerinden Fransa'nın %31,51'i, Almanya'nın %32,68'i, ABD'nin 33,87'si, İtalya'nın %32,13'ü ormanlık alanlardan oluşmaktadır. (IndexMundi, 2023) Ülkeler arasında kıyaslama yapıldığında, Türkiye'nin sahip olduğu ormanlık alanların, binicilik turizminde öne çıkan bu ülkelere oldukça yakın olduğu görülmektedir.

Binicilik turizmi açısından bir diğer önemli kaynak ise kıyı uzunluğudur. Türkiye'nin adalar hariç deniz kıyısı uzunluğu 8.592 km'dir (ÇŞİDBb, 2023). Dünyanın en çok turist çeken ve binicilik turizmi açısından lider kabul edilebilecek ülkelerinden olan Fransa'nın kıyı uzunluğu 4.853 km'dir. İtalya 7.600 km, İspanya 4.964 km., bir ada ülkesi olan İzlanda 4.970 km. kıyı uzunluğuna sahiptir. Binicilik turizminde aşama kaydeden Çek Cumhuriyetinin ise denize kıyısı yoktur. (WPR, 2023) Bu sayılar Türkiye'nin binicilik turizminin uygulanabileceği kıyı uzunluğu açısından önemli bir avantaja sahip olduğunu göstermektedir.

Türkiye, ılıman iklim kuşağı ile subtropikal iklim kuşağı arasında yer almaktadır. Üç tarafının denizlerle çevrili olması, dağların kıyılara paralel veya dik şekilde uzanışı ve farklı yeryüzü şekillerine sahip olması sebebiyle Türkiye'de, Karadeniz iklimi, Akdeniz iklimi, karasal iklim ve Marmara (geçiş) iklimi gibi farklı özelliklerde iklim tipleri doğmuştur. Karasal iklim de kendi içerisinde Güneydoğu, Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Trakya olmak üzere 4 farklı iklim tipine bölünmektedir. Bu sebeple yıl genelinde Türkiye'de çok farklı iklim koşullarıyla karşılaşılabilir. Örneğin Akdeniz, Ege ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde yılın altı ayında en yüksek sıcaklıklar 25°C'nin üzerinde seyrederken, Doğu Anadolu Bölgesinde yılın altı ayında en düşük sıcaklıklar sıfır derecenin altındadır (MGM, 2023). Binicilik turizmi İzlanda örneğinde olduğu gibi oldukça soğuk bir iklime sahip yerlerde yapılabilirdiği gibi, Fildişi Sahili gibi tropikal ve kurak alanlarda da yapılabilir. Dünya üzerindeki örnekler incelendiğinde, Türkiye'deki iklim şartlarının çeşitlilik göstermesinin binicilik turizmi açısından bir diğer önemli avantaj olduğu görülmektedir.

Türkiye'nin binicilikle ilgili kurum ve kuruluşları da binicilik turizmi için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Türkiye'de 1923 yılında kurulmuş olan Türkiye Binicilik Federasyonu (TBF), 1932 yılından beri Uluslararası Binicilik Federasyonuna (FEI) üyesidir. 2006 yılında özerk bir yapıya kavuşan federasyonun yönetim ve çalışma merkezi İstanbul, yasal merkezi ise Ankara'dadır. TBF'nin asli görevi kurumun internet sitesinde "Yarışmaların sportmence ve kurallar çerçevesinde düzenlenmesi ve denetlenmesini sağlamak yanında binicilik sporunu ülke çapında sevdirmek, gençler arasında yaygınlaşmasını sağlamak ve ata mirasımız at sevgisini çoğaltarak kültürel zenginliğimizin bir parçası olarak muhafaza edilmesini temin etmek" olarak tanımlanmıştır. TBF; binicilik sporunun Türkiye'deki asli unsurlarının eğitilmesi ve binicilik kulüplerine gerekli konularda yardım edilmesi ve tüm paydaşların birbirleri ile ilişkilerinin sağlıklı şekilde yürütülmesinden sorumludur. 2023 yılı sonu itibarıyla TBF bünyesinde 68 binicilik kulübü ve 2.175 binici (2023 vizeli) faaliyet göstermektedir. Tablo 1'de TBF Bünyesindeki binicilik organizasyonların bileşenleri sıralanmıştır (TBF, 2023).

Tablo 1. TBF Bünyesindeki Binicilik Organizasyonların Bileşenleri

Disiplinler	Kategoriler	Asli Unsurlar
Engel Atlama At Terbiyesi Atlı Dayanıklılık Üç Günlük Yarışma Atlı Jimnastik Pony	Yıldızlar Gençler Genç Yetişkinler Bayanlar Ustalar	Binicilik Kulüpleri Biniciler Antrenörler Hakemler Veterinerler Nalbantlar

Türkiye Binicilik Federasyonu'nun yanı sıra Türkiye'de binicilikle ilgili bir diğer önemli kuruluş Türkiye Jokey Kulübü'dür (TJK). 1950 yılında Jokey Kulüp alıyla kurulan TJK, 1953 yılında kamu yararına faaliyet gösteren bir dernek olarak kabul edilmiş ve bugünkü adını almıştır. Aynı yıl Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından Türkiye'de at yarışlarını düzenleme yetkisi TJK'ye verilmiştir. 1954 yılında sadece 43 gün İstanbul, İzmir ve Ankara şehirlerinde bulunan hipodromlarda düzenlenen at yarışı programları, günümüzde yıl boyunca aralıksız olarak ve aynı gün genellikle iki farklı şehirde düzenlenmektedir. Sayılan üç şehrin yanı sıra Adana, Bursa, Antalya, Kocaeli, Diyarbakır, Elazığ ve Şanlıurfa'da olmak üzere TJK bünyesinde toplam 10 hipodrom mevcuttur. TJK'nın sürekli artan gelirleri yeni yatırımların da önünü açmış, yeni hipodromların yanı sıra at yetiştiriciliği için de büyük kaynaklar ayrılmıştır. Bursa'da bulunan Karacabey pansiyon harada İngiliz atları, Eskişehir Mahmudiye ve Şanlıurfa pansiyon haralarında ise Arap atı yetiştirilmektedir. Hipodrom ve pansiyon haraların yanı sıra İzmir (Torbalı), Adana (Seyhan), İzmit, İstanbul (Silivri) ve Şanlıurfa'da aşım istasyonları kurularak Türkiye ve dünya genelinden temin edilen damızlık safkan atlarla at yarışı yetiştiriciliğine hizmet verilmektedir (TJK, 2023).

Türkiye'de binicilik turizmüne kaynak teşkil etmesi açısından bir diğer önemli kurum ile Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'dür (TİGEM). TİGEM'in kökenleri Osmanlı Devleti'nin ilk yıllarına, devletin at ihtiyacını karşılamak için kurulan haralara kadar dayanmaktadır. Günümüzde tarımla ilgili çok çeşitli faaliyetler gerçekleştirilen TİGEM bünyesindeki en önemli kollardan birisi de safkan Arap atı yetiştiriciliğidir (TİGEMa, 2024).

TİGEM bünyesinde yer alan Anadolu (Eskişehir), Karacabey (Bursa) ve Sultansuyu (Malatya) Tarım İşletmelerinde yüzlerce yıldır safkan Arap atı yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bu işletmeler içerisinde en eskisi olan Karacabey Tarım İşletmesinin temelleri 1300 yılında kurulan Çiftlikat-ı Hümayun'a dayanmaktadır. Anadolu Tarım İşletmesi 1815 yılından, Sultansuyu Tarım İşletmesi ise 1865 yılından bu yana safkan Arap atı yetiştirilmek üzere faaliyet göstermektedir. Günümüzde İktisadi Devlet Teşekkülü sıfatıyla faaliyet gösteren TİGEM'e bağlı bu işletmelerde at yetiştiriciliğinin yanı sıra küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği ile bitkisel üretim faaliyetleri de yapılmaktadır. Anadolu Tarım İşletmesi 44.824 dekar, Sultansuyu Tarım İşletmesi 27.191 dekar, Karacabey Tarım İşletmesi ise 89.001 dekar toplam araziye sahip alanlarda faaliyet göstermektedir (TİGEMb, 2024).

1996 yılında kurulan Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu (TGSDF) ise geleneksel binicilik aktivitelerinin yaşatılması adına önemli faaliyetler yürütmektedir. Federasyon bünyesinde Türkler'e ait birçok geleneksel spor dalının içerisinde atlı cirit, rahvan binicilik ve atlı okçuluk gibi spor dalları da yer almaktadır. Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu, Türkiye Jokey Kulübü ile işbirliği içerisinde Türkiye'de ilk olarak Atlı Cirit Ligi kurmuş ve müsabakalar gerçekleştirmiştir. TGSDF, faaliyetlerini Türkiye'nin yedi bölgesinin yanı sıra yurtdışında da sürdürmektedir. Federasyon bünyesinde üçü atlı spor olmak üzere toplam dokuz farklı geleneksel spor dalında 64 ilde faaliyet gösteren 247 kulüp, 20.000'den fazla sporcu, 351 antrenör ve 1.700 hakem yer almaktadır (TGSDF, 2024).

Türkiye'de atçılık ve at antrenörlüğü ile ilgili eğitim veren birçok yüksekokul bulunmaktadır. Atçılık ve antrenörlüğü programlarının müfredatları incelendiğinde, binicilik eğitimi, at bakımı, nalbantlık, ahır hizmetleri, atçılık mevzuatı, at terbiyesi, yem teknolojisi, hippoterapi gibi birçok dersin yanı sıra tesis ve altyapı hizmetleri derslerinin de bulunduğu görülmektedir (YPA, 2024). Tablo 2'de "Atçılık ve Antrenörlüğü" programlarının bulunduğu yüksekokullar ve bu yüksekokulların bağlı oldukları üniversiteler sıralanmıştır :

Tablo 2. Türkiye’de Atçılık ve Antrenörlüğü Programlarının Bulunduğu Okullar

Tablo 2 : Türkiye’de Atçılık ve Antrenörlüğü Programlarının Bulunduğu Okullar		
ÜNİVERSİTE	YÜKSEKOKUL	KONTENJAN
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Sağlık Hizmetleri MYO	32
Atatürk Üniversitesi	Teknik Bilimler MYO	32
Bursa Uludağ Üniversitesi	Mennan Pasinli Atçılık MYO	32
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Mahmudiye Atçılık MYO	42
Fırat Üniversitesi	Sivrice MYO	40
Harran Üniversitesi	Suruç MYO	40
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	Veterinerlik MYO	54
Kastamonu Üniversitesi	Daday Nafi ve Ümit Çeri MYO	37
Kırıkkale Üniversitesi	Kırıkkale MYO	42
Kocaeli Üniversitesi	Kartepe Atçılık MYO	32
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	Battalgazi MYO	46
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Konya Ereğli Kemal Akman MYO	27

Kaynak: (YPA, 2024)

Sonuç ve Öneriler

Binicilik turizmi, dünya genelinde yükselen bir talep ve gelir grafiği çizmektedir. Farklı fiziksel ve sosyal özelliklere, farklı yaş gruplarına, farklı yeteneklere sahip insanlar çok çeşitli uygulamalara sahip bu turizm türüne gün geçtikçe daha çok ilgi göstermekte ve katılmaktadırlar. Amatör düzeyde bir spor faaliyeti olarak da nitelendirilebilecek binicilik turizmi, kadınlara da en az erkekler kadar hitap eden bir turizm türüdür.

Türkiye bir turizm ülkesidir. Sahip olduğu doğal kaynaklar, binicilik turizminden yüksek gelir elde eden bir çok ülkeye kıyasla oldukça avantajlıdır. Türkiye’nin sahip olduğu kadim binicilik kültürü ve binicilik kurumları, Türkiye geneline yayılacak, kırsal kalkınmayı destekleyecek ve dünya üzerindeki örneklerde olduğu gibi göç hareketliliğinin önüne geçecek bir potansiyele sahip görülmektedir. Binicilik turizmi her türlü iklim şartlarında gerçekleştirilebilen bir turizm türü olduğundan, turizmin on iki aya yayılmasına ve yıl boyu sürdürülebilir yüksek turizm geliri sağlanmasına önemli katkılar sağlayabilir.

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü, Türkiye Binicilik Federasyonu, Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu, atçılık ve antrenörlüğü programlarının bulunduğu yüksekokullar gibi binicilik ve at yetiştiriciliği ile direkt ilgili olan kurumlar ve bu kurumların sahip olduğu olanak ve deneyimlerden faydalanılması, Türkiye’de binicilik turizminin gelişmesinde önemli katkılar sağlayacaktır. Bu kurumların yanı sıra, ülke genelinde yer alan özel binicilik kuruluş ve işletmeleri de Türkiye’nin bu alanda sahip olduğu önemli unsurlardandır.

Binicilik turizminin Türkiye’de kırsal kalkınmayı artırabilecek, göç hareketliliğini ve özellikle kırsal yörelerin ekonomik sorunlarını azaltacak bir özellik taşıdığı düşünülmektedir. Bu sebeple binicilik turizminin ülke çapında geliştirilmesi için kamu kurumları ve özel sektörün birlikte hareket etmesi gereklidir. Dünya üzerindeki örnekler incelendiğinde, binicilik turizmi faaliyetlerinin ilgili kurumlar tarafından belirlenmiş rotalar üzerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’de de binicilikle ve turizmle ilgili kamu kurumları tarafından, binicilik turizmi rotalarının -Türkiye genelinde öncelikli kalkınma bölgeleri ve binicilik turizmi potansiyeline sahip bölgeler dikkate alınarak- oluşturulması sağlanabilir. Konuyla ilgili bir yasa tasarısı hazırlamak ve aynı anda birçok rota oluşturmak suretiyle bu alanlara özel sektör tarafından yatırım yapılması teşvik edilebilir.

Binicilik turizminin Türkiye’nin tüm bölgelerinde ve Türkiye’de yaşanan tüm iklim koşullarında yapılabileceği düşünülmektedir. Rotalar oluşturulurken, kalkınmada öncelikli bölgelere ağırlık verilmesi ve bu bölgelere yapılacak

yatırımlara daha yüksek oranda teşvik verilmesi, söz konusu bölgelerin kalkınması ve yöre halkının sürdürülebilir gelir elde etmesini sağlayabilir. Bu sayede kalkınmada öncelikli bölgelerde altyapı ve üstyapı çalışmalarının da daha hızlı bir şekilde tamamlanacağı öngörülmektedir. Özellikle Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde oluşturulacak rotaların bu bölgelerin kırsal kalkınması açısından oldukça yararlı olduğu düşünülmektedir. Binicilik turizmi ile ilgili yapılacak sonraki çalışmalarda, bu bölgelerde rotalar oluşturmaya dönük alternatifler geliştirilebilir.

Binicilik turizminin gelişmesi “atla terapi” olarak adlandırılan “Hippoterapi” yönteminin Türkiye’de daha çok uygulama alanı bulmasına ve dolaylı olarak sağlık turizminin gelişmesine de katkı sağlayabilir. Binicilik turizminin yaygınlaşması ve binicilik rotalarının oluşturulması, farklı demografik özelliklere sahip turistlere hitap edeceği gibi, ilgili rotalar üzerinde kurulacak hippoterapi merkezleri sayesinde de yerli ve yabancı engelli bireylere ve atla terapiye uygun olan hastalara himzet vermek suretiyle toplumsal fayda yaratabilir.

Binicilik turizminin yaygınlaşmasını sağlamak için Fransa örneğinde olduğu gibi farklı bölgelerde ve yılın belirli günlerinde düzenlenecek festivaller ve süreli yayınlar da tanıtımı artırıcı etki yapabilir ve hem Türkiye’den hem de yurtdışından binicilik turizmine ilgi duyan kişileri söz konusu bölgelere çekebilir.

KAYNAKÇA

- ATOOUT. (2011). *Tourisme et cheval. Une ressource au service des destinations*. Paris: Agence De Développement Touristique De La France.
- Bailleux, A. (2020). *La relation humain cheval dans les "nouveaux" paysages équestres. L'exemple de l'hippothérapie en Belgique, du tourisme équestre en France et du monde du Paso Higüeyano en République dominicaine*. Strasbourg: Université de Strasbourg, INSTITUT D'ETHNOLOGIE Institut d'Ethnologie, Faculté des Sciences Sociales.
- Bal, R. (2022). Mahmut Şevket Paşa'nın Askerî Reform Çalışmaları ve Türk Spor Tarihinde Bir Dönüm Noktası: Süvari Binicilik ve Tatbikat Okulu. *Mevzu Sosyal Bilimler Dergisi*, 56-87.
- Baskıcı, M. (1998). Evcilleştirme tarihine kısa bir bakış. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 53(1), 73-94.
- Beceren, Y. I. (2023). *Rekreasyonel Bir Faaliyet Olarak 10 Haftalık Binicilik Eğitimi Programının 9-14 Yaş Grubu Çocuklarda Duygusal Zekâ Düzeyine Etkisinin İncelenmesi: Safkan At Çiftliği Örneği*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi.
- Blache, J.-P., & Lecomte, S. (2023, 12 27). Equestrian Tourism in France. The French Association of Equestrian Tourism:
https://www.ffe.com/system/files/tourisme/documents/pdf/EQUESTRIAN_TOURISM_IN_FRANCE.pdf
adresinden alındı
- Chevalier, S. P. (2015). Can equestrian tourism be a solution for sustainable tourism development in France. *Loisir et Société*, 38(1), 110-134.

- ÇŞİDBa. (2023, 12 30). Ormanlık Alanların Dağılımı. Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı: <https://cevreselgostergeler.csb.gov.tr/ormanlik-alanlarin-dagilimi-i-85782> adresinden alındı
- ÇŞİDBb. (2023, 12 31). Korunan Kıyı Uzunluğu. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı: <https://cevreselgostergeler.csb.gov.tr/korunan-kiyi-uzunlugu-i-85779> adresinden alındı
- EBA. (2023, 12 29). The Equine Industry: A Global Perspective. Equine Business Association: <https://equinebusinessassociation.com/equine-industry-statistics/> adresinden alındı
- FITEa. (2023, 12 27). About. Fédération Internationale de Tourisme Équestre: <https://fite-net.org/en/la-fite/> adresinden alındı
- FITEb. (2016, 9 4). Status de La Fite. Fédération Internationale de Tourisme Équestre: https://fite-net.org/wp-content/uploads/2020/10/FITE_STATUTS_FR.pdf adresinden alındı
- FITEc. (2023, 12 30). Itinerances. Fédération Internationale de Tourisme Équestre: <https://fite-net.org/tourisme/itinerances/> adresinden alındı
- Helgadóttir, G. (2006, Ağustos). Cultural Tourism (Menningartengd ferðapjónusta). *Current Issues in Tourism*, 9(6), 535-548. Icelandic Tourist Board. adresinden alındı
- IndexMundi. (2023, 12 30). Forest area (% of land area) - Country Ranking. Index Mundi: <https://www.indexmundi.com/facts/indicators/AG.LND.FRST.ZS/rankings> adresinden alındı
- Kafesoğlu, İ. (1991). At (İslam Öncesi). Ankara: TDV İslam Ansiklopedisi (4. Cilt).
- Kline, C. S., Cardenas, D., Viren, P. P., & Swanson, J. R. (2015). Using A Community Tourism Development *Journal of Destination Marketing & Management* Model To Explore Equestrian Trail Tourism Potential In Virginia. *Journal of Destination Marketing & Management*, 4(2), 79-87.
- Koçkar, T. M., Çalışkan, H., Ün, A. E., Yıldırım, C., & Ünlüoğlu, M. (2018). Impact of Traditional Equitation Shows to Tourism World Wide and Suggestions for Utilising Equestrian Tourism in Turkish Tourism Sector, 2018. *The 11th Tourism Outlook Conference Heritage Tourism beyond Borders and Civilizations* (s. 502-515). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Koppers, W. (1941). Etnolojiye Dayanan Cihan Tarihinin Işığı Altında İlk Türklük Ve İlk İndo-Germenlik. *Belleten, Türk Tarih Kurumu Yayınları*, 5(20), 439-480.
- Köseman, A., & Şeker, İ. (2015). Hipoterapi ve Terapide Kullanılan Atların Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 12(3), 195-201.
- Lehocká, I. (2016). Equestrian tourism in extracurricular education (Jezdecká turistika v mimoškolní výchově). Prag: Univerzita Karlova.
- MGM. (2023, 12 31). Türkiye İklimi. Meteoroloji Genel Müdürlüğü: https://www.mgm.gov.tr/FILES/genel/makale/13_turkiye_iklimi.pdf adresinden alındı
- Sarıbaş, Ö. (2017). *Rekreasyon (Eğlence-Dinlenme) İşletmeciliği*. Akbaba Atilla, Z. Öter, M. E. Güler, & V. Altıntaş içinde, *Turizm İşletmeciliği - Endüstriyel ve Yönetimsel Boyutlar* (s. 114). Ankara: Detay Yayıncılık.

- TBF. (2023, 12 20). Tarihçe. Türkiye Binicilik Federasyonu: <https://www.binicilik.org.tr/Detay/6/Tarihce> adresinden alındı
- TGSDF. (2024, Şubat 1). Hakkımızda. Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu: <https://www.gsdf.gov.tr/tr/hakkimizda> adresinden alındı
- TİGEMa. (2024, Şubat 2). Tarihimiz. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü: <https://www.tigem.gov.tr/Tarih> adresinden alındı
- TİGEMb. (2024, Şubat 2). Faaliyette Olan İşletmeler. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü: <https://www.tigem.gov.tr/Isletme/Index/1> adresinden alındı
- TJK. (2023, 12 26). Tarihçe. Türkiye Jokey Kulübü: <https://www.tjk.org/TR/Kurumsal/Static/Page/Tarihce> adresinden alındı
- TÜBİTAK. (2023, 12 30). Türkiye Coğrafyası. TÜBİTAK Bilim ve Toplum Başkanlığı: https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/turkiye_cografyasi adresinden alındı
- Ünver, A. F. (2006). Antik Çağdan Modern Olimpiyatlara Binicilik Sporuna ve Türk Biniciliğinin Olimpik Gelişimi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- WPR. (2023, 12 31). Countries by Coastline 2023. World Population Review: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/countries-by-coastline> adresinden alındı
- Yalçın, Ş. (2022). İtalya'da Kırsal Turizm: Toskana Örneği. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Yeni ve Yakınçağ Araştırmaları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

The Examination of Türkiye's Equestrian Tourism Potential

Sedat DEĞİŞGEL

Marmaris Tourism Vocational School, Department of Hotel, Restaurant and Catering Services, Muğla/Türkiye

Extended Summary

In parallel with the development of tourism around the world, one of the tourism activities that is in demand is horseback riding. In recent years, horseback riding activities have begun to be described as a separate type of tourism - especially in foreign literature. In addition to the continuation of traditional riding, especially since the 1960s, many different activities have emerged by blending classical riding techniques with modern techniques. Equestrian tourism, which is an important component of a country's tourism potential, can play an important role in destination choice and increases the satisfaction level of tourists and the income obtained from tourism. Equestrian tourism is no longer just horseback excursions, but also includes all kinds of horse-related touristic activities such as excursions, shows, events, races, museums, including horseback riding.

The history of equestrianism is a process of thousands of years that began with human beings domesticating the horse. Before domesticating the horse, humans used other animals such as cattle and camels to carry goods and people. However, domestication of the horse required a special technique, unlike other animals, and with the domestication of the horse, horse riding was also invented. For this reason, it can be said that the history of equestrianism began at the same time as the domestication of the horse.

In addition to the preservation and development of equestrian tradition and intangible heritage, equestrian tourism contributes to destination attractiveness, providing the image and qualities that form the identity of a region, and promoting national and local identity. All artistic activities, practices, competitions and festivals with horses are also included in the scope of equestrian tourism. For this reason, local and foreign audiences who follow these activities and practices are also considered "tourists". Horseback riding is seen as a way of life that includes love for nature and animals. The harmonious movement of horses and humans complementing each other is also described as an artistic activity due to the effect it leaves on the audience. In addition, horsemanship is defined as a science that fully benefits from universal truths and is constantly evolving, as a process that depends on the skill and power of both the horse and the rider.

Equestrian tourism, despite the cultural diversity in the world, has a high number of activities and at the same time, it has many opportunities such as sea, mountain, forest, city, etc. It is a common attractiveness factor that grows and supports the country's economy because it can be done in many different areas. In parallel with the breadth of its field of activity, non-governmental organizations, local and national administrators, people and institutions specialized in infrastructure and technical matters, tour operators and travel agencies, accommodation businesses, equestrian centers, horse breeders and horse care experts, equestrian equipment suppliers, etc. It also mobilizes a wide range of stakeholders together.

Equestrian tourism, like other recreation-based tourism activities, aims to improve physical and mental health, socialize, develop personal talents and skills, increase productivity in business life, etc. It has components that make people happy and integrate society with its features. In addition to the love of nature, desires such as getting away from the effects of city life and family problems, doing physical exercises, meeting new people, establishing new

relationships, gaining new skills are some of the factors that can direct people to equestrian tourism as an active recreation tool.

Around the world, around 300 billion dollars of annual income is generated from the equestrian industry and approximately 1.6 million people work full-time in this sector. The countries that generate the most income are the United States of America (USA) with an income of 102 billion dollars and Canada with an income of 16 billion dollars. A total of 460 thousand people work in the equestrian industry in the USA and Canada. European countries, including the United Kingdom, generate an annual income of 140.5 billion dollars and 485 thousand people work full-time in the equestrian sector in these countries. 9.2 million horses are used in the equestrian industry in the USA and Canada, and 6.9 million in European countries.

Equestrian tourism draws a rising demand and income graph worldwide. People with different physical and social characteristics, different age groups, and different abilities are increasingly interested in and participating in this type of tourism, which has a wide variety of applications. Equestrian tourism, which can also be described as an amateur sports activity, is a type of tourism that appeals to women as much as men.

There are scientific studies stating that the first domestication of the horse and the creation of the equestrian shepherd culture can be definitively attributed to the Turks, whose homeland is Inner Asia. The domestication of the horse was accomplished once in human history. This success has had extremely important consequences in the development of tribes and cultures. This is how the establishment of great states took place. As stated in scientific studies, the first Indo-European tribes (Indo-Germans), who are considered to be the ancestors of many races today, owe many elements of horse and horse shepherd culture to the Turks.

However, considering the situation of equestrian tourism worldwide, it is understood that this type of tourism in Turkey has not yet been handled independently from other types of tourism and therefore Turkey has not yet earned enough income from this type of tourism. Many countries around the world realized the importance of equestrian tourism, especially in terms of sustainable rural development, and initiated planned and institutional studies in this field.

The main purpose of this study is to examine Turkey's equestrian tourism potential with a holistic approach. In this context, it is aimed to define equestrian tourism and the different components of this type of tourism, to reveal the people, institutions and organizations related to equestrianism in Turkey and their activities, to examine the current situation of equestrian tourism worldwide and to develop suggestions for the development of equestrian tourism in Turkey.

Although many studies have been conducted on other types of tourism, sufficient academic studies have not been conducted on equestrian tourism. In addition, it is of critical importance to develop this type of tourism, especially to ensure that it is a sustainable option for local communities, to make relevant plans, to participate in stakeholders and to conduct research on the subject for necessary training activities.

It has been observed that there is a gap in original studies examining equestrian tourism independently and holistically, especially in the Turkish tourism literature. It is thought that this study will fill this gap and serve as a source for different research on equestrian tourism. In this descriptive study, documentary scanning method was

used. Within the scope of the research, Turkish and foreign literature was examined by applying a scanning model on the axis of horse riding and tourism phenomena.

As a result of the study, it was revealed that Turkey has significant advantages compared to many countries in the world that generate high income from equestrian tourism, but this potential has not yet been used sufficiently. In addition, it has been concluded that by developing equestrian tourism in Turkey, 12-month tourism activity can be achieved in every region of Turkey, regardless of geographical and climatic conditions, and thus rural development can be increased in a sustainable manner compatible with nature by contributing to the solution of economic problems and migration problems.

It is thought that equestrian tourism has a feature that can increase rural development in Turkey and reduce migration mobility and especially the economic problems of rural regions. For this reason, public institutions and the private sector need to act together to develop equestrian tourism across the country. When examples around the world are examined, it is seen that equestrian tourism activities are carried out on routes determined by relevant institutions.

In Turkey, equestrian tourism routes can be created by public institutions related to equestrianism and tourism, taking into account priority development regions and regions with equestrian tourism potential throughout Turkey. Private sector investment in these areas can be encouraged by preparing a draft law on the subject and creating many routes at the same time.

It is thought that equestrian tourism can be done in all regions of Turkey and in all climatic conditions experienced in Turkey. While creating routes, focusing on priority regions for development and providing higher incentives for investments in these regions can ensure the development of these regions and the local people to obtain sustainable income. In this way, it is envisaged that infrastructure and superstructure works will be completed more quickly in priority regions for development.